

Muistoissa isä-Emil

"Evakuoimispäällikkö itse jätti kotikylänsä tyhjän viimeisenä. Hänen edellään vaelsi muu kylän väki, päät painuivat kuormahevosten."

Näin syyskuussa 1944. Nivala oli silloin määränpää, mutta lopullinen sijoituskunta oli Ähtäri ja sinne muutettiin. Siellä perheensä, runon mainitsema evakuoimispäällikkö Emil Ahokas sairastui vakavasti keuhkotautilla 1948, ja saman vuoden äitienpäiväsununtaina hänet haudattiin. Hänen 85 hehtaarin kotitilansa Lumivaaran Kesvalahdella oli vaihtunut neljän neliömetrin hautapaikaksi Ähtäriin kirkkomaalla. Loput perheestä, leski Elin sekä ainoa poika Aarne vaimonsa Hiljan, 1944 syntyneen Tuula-tyttären ja 1947 Ähtäriin syntyneen Hannu-poikansa kanssa muuttivat Elimäelle. Sieltä oli ostettu vuonna 1949 maatila, jota viljeltiin eläkepäiviin asti.

Vuonna 1916 syntyneet serkukset Ella Sihvonen Virroilta ja Irja Ahokas Kotkasta tapasivat kesällä 2008 Ähtäriin kirkkomaalla.

FT Hannu Ahokas puhdistaa isoisänsä hautakiveä.

Tänä vuonna on kulunut tasan 60 vuotta isä-Emilin kuolemasta. Hän on saanut levätä rauhassa siunatussa maassa, kuten karjalaisen väen toivomus yleensä oli. Nyt on aika näyttää lapsenlapsille ja heidän lapsilleen isoisän hauta, joka oli myös hänen perheettömän sisarensa Katrin, Kais-täidin, viimeinen lepopaikka.

1.7.2008 koottiin jälkipolvi samaan bussiin. Matkalaisia tuli Kotkasta, Kausalasta ja Lahdesta. Perillä oli myös tapaaminen sinne sijoittuneiden lähisukulaisten kanssa. Kävästiin Vääräkosken Vähäsalmella, jossa oli pari vuotta oltu vuokraviljelijöinä, ja jossa filosofian tohtori Hannu Olavi Ahokas, Aarnen poika, syntyi.

Olemme tyytyväisiä, että saatiin aikaan tämä tärkeä matka.

Irja Ahokas

Hiihtourheilua Laatokan Karjalassa

Onko tai oliko Laatokan karjalaisissa enemmän kilpailuviettiä, vai tekivätkö paikalliset olosuhteet sen, että koko seudun asukkaat olivat ikään ja sukupuoleen katsomatta jo sata vuotta sitten talvisin hiihtämässä jopa kilpailumielessä?

Oletettavaa kuitenkin on, että näiden seutujen asukkaat ovat hiihtäneet jo keski-ajalla silloisilla asuinsijoillaan Säämingin suurpitäjässä, ehkä aikaisemminkin. Sotapäälliköt Pontus De la Gardie ja poikansa Jacob (Laiska Jaakko) aikoinaan ymmärsivät hiihtojoukkojen arvon ja he myös menestyksellä käyttivät sääminkiläisiä Karjalan alueen sodissa. Tuon aikakauden jälkeiset suurvalta-armeijat ja Suomen miehittäjät, Ruotsi ja Venäjä eivät aikoinaan osanneet käyttää talviolosuhteissa tätä tehokasta joukkojen liikkumismuotoa. Vasta talvisodassa hiihtojoukot tulivat uudelleen käyttöön tunnetulla tehokkuudellaan. Seudun vaihteleva ja välillä jyrkkärintein maasto tarjoo mainiot kehykset murtomaa-hiihtoon. Monet Jaakkiman, Lahdenpohjan ja Lumivaaran seudun miehet kunnostautuivat kestävinä hiihtäjinä kaukopartioissa ja muissa sotaoperaatioissa. (JS nro 4 Viljo Kuismanen)

Evakkojen tuomisia

Evakat toivat hyvin vahvalla panoksella kaksi talviurheilulajia mukanaan sodan jälkeiseen Suomeen, nimittäin kilpahiihdon ja mäkihypyyn. Laatokan Karjala oli Suomen johtavia maakuntia hiihtoharrastuksen levittämisessä ja koko maakunnan paras hiihtoseura oli Jaakkiman Kisa.

Kilpailtiin piirin mestaruuksista miesten, naisten ja mies-junioreitten sarjoissa. Tapahtumat olivat seurojen ja suojeluskuntien välisiä. Paikallisten kilpailujen suuri määrä ja pitkät matkat muualle Suomeen ehkä osaltaan vaikuttivat, ettei kansallisissa kilpailuissa aina tullut menestystä. Riitti kun oli kilpailuja omalla seudulla tarpeeksi. Vuonna 1924 aloitettiin Jaakkiman kyläosastojen 5 x 5 kilometrin viesti ja tämän ensimmäisen kilpailun voitti Lopotin joukkue (kuva). Tapahduma sai massat liikkeelle.

Jaakkiman Kisan saavutuksia hiihdossa

Viiipurin Rykmentissä palvelut Eino Kohonen oli Garmisch-Partenkirchenin olympiajoukkueessa sotilaspartiohiihdossa varamiehenä, mutta sai 1939 MM-kisoissa Zakopanessa viidennen sijan. Kisan panostus junioritoimintaan oli tuloksekasta. Poikien SM-kisoissa Kisan Pentti Saaristo voitti v. 1934 16-vuotiaiden sekä mäen, että yhdistetyn ja Viljo Hyppönen oli kolmas 18-vuotiaiden yhdistetyssä.

Suojeluskunta ja Kisa rakensivat hyppymäen Nobelinrinteeseen. Mikko Heikura Lumivaaran Ihalasta sai

Nobelinmäen hyppyrin yläosa oli talkoilla tehty.

mitaleja poikien SM-kisoista. Mäki lennätti vain noin 30:n metrin ja oli poikien kehitykselle liian pieni, jotta taso olisi yltänyt kansalliselle huipulle. Vauhtimäkeä korottamalla ja samalla hyppyrin nokka siirtämällä ylös mäkeen olisi ehkä voitu päästä silloin kohtuulliseen 50 metrin leiskausiin, ja sehän olisi jo ollut hyvä mäki siihen aikaan.

Veikko Teräväinen voitti 16-vuotiaiden Suomen mestaruuden 6 kilometrillä. Hänen lupaava uransa päättyi 19-vuotiaana sankarikuolemaan SS-joukoissa Kaukasuksella. Jaakkiman paras hiihtäjä oli Otto Kokkonen. Hän oli vuonna 1931 SM-kisoissa hopealla kahdeksalla kilometrillä, ja saavutti juuri vuonna 1939 SM-pronssia viidellä kilometrillä. Rukolan kylässä vuonna 1914 syntynyt Kokkonen kaatui jatkosodan loppuvaiheissa kesällä 1944. Tainionkosken SM-hiihdoissa vuonna 1939 Jaakkiman Kisa oli 3 x kymmenen kilometrin viestissä neljäs, hiihtäjinä Eero ja Martti Uimonen sekä Otto Kokkonen. Kisan paras naishiihtäjä Martta Lötjön Metsämiklin kylästä oli SM-hiihdoissa vuonna 1938 seitsemäs ja lottien mestaruushiihdoissa vuonna 1936 viides. Sotien jälkeen Lumivaaran Myllykylässä syntynyt

Kylien välisen viestihiihdon voittajajoukkue vuosina 1934-1935. Naiset vasemmalta Martta Lötjön, Aino ja Helvi Sikiö, Kaarina Innanen. Miehet vasemmalta Tauno Pekkinen, Eero Uimonen, Heikki Paakkunainen, Arvi Lötjön, Martti Uimonen.

Saara Nieminen (s. Valtonen) jatkoi seudun naishiihdon perinnettä.

Alppihiihtoa Sortavalassa

Eräänä erikoisuutena alkoi alppihiihdon harrastus Sortavalassa aivan ensimmäisinä Suomessa. Voimistelun olympiakultamitalisti Martti Uosikkinen tuli vuonna 1937 opettajaksi Sortavalan seminaariin. Hän oli yhdessä Erkki Penttilän kanssa lajin uran uurtajia maassamme. Uosikkinen kaatui talvisodassa, mutta hänen tekemänsä oppaan tukeamana sotilaspojat jatkoivat lajin parissa Sortavalassa. Sortavalan viimeiset pujottelukilpailut

pidettiin 18.-19. päivänä maaliskuuta 1944 Kuhavuorella. Rata oli 275 metriä pitkä ja korkeuseroa oli 60 metriä. Nykymittapuun mukaan siis ihan kohtuullinen laskettelurinne. Miesten kilpailun voitti Sortavalan Virituksen Tauno Juurtola. Pojille oli sarjoja 10-vuotiaista 18-vuotiaisiin. Vanhimpain poikien sarjan voitti Ruskealan Kisan K. Kinanen. *Lähdeaineistona otoksia Antti O Arposen kirjasta Luovutetun Karjalan Urheilu.*

**Kuvat JS:n kuva-arkisto
Aarno Kaartinen**

Kokonniemen kyläkirjan tekijä Sirpa Lassila

Sirpa Lassila os. Simpura syntyi 6.10.1944 Tiukassa Ivar Nylundin talossa lähellä Kristiinankaupunkia. Hän oli ensimmäisiä toisen evakomatkan jälkeen syntyneitä evakkojen lapsia. Asuinpaikaksi tuli aluksi Keski-Nurmo, jossa 12-henkinen suurperhe asui 10 vuotta siirtyen sen jälkeen saman pitäjän Jaskarin kylään. Nurmon Knuuttilan kansakoulun jälkeen Sirpa meni Seinäjoen tyttölyseoon, jossa kirjoitti ylioppilaaksi v 1964. Kielet, englanti ja saksa sekä yleinen kirjallisuus ja kasvatustieteet olivat opiskelun aiheina Jyväskylän Yliopistossa. Fil.kand. tutkinto tuli suoritettua v 1971 ja Sirpan opettajan ura oli selvä valinta elämäntyöksi. Opettajan työt alkoivat Jyväskylän kunnallisessa keskikoulussa. Lopullisen elämäntyönsä hän teki ensin Etelä-Kaarelan yhteiskoulussa ja peruskoulun tultua hän siirtyi yläasteen englannin ja saksan kielen lehtoriksi. Työnsä ohessa Sirpa Lassila toimi myös kieltenopettajien järjestöissä sekä HOAY:ssä (Helsingin opettajien ammattiyhdistys).

Isän juuret Jaakkiman Kokonniemessä

Lapsena Sirpa kuunteli isänsä tarinoita menetetyistä Karjalasta ja Kokonniemestä. Sirpa sisarineen omaksuivat saman kaipauksen sinne kuin vanhempansa. Sirpan isä Juhani 'Jussi' Simpura syntyi 1911 Jaakkimassa ja kuoli 1984 Nurmossa. Äiti Eila Eini os. Silvennoinen syntyi Viipurissa 1919 ja kuoli 2007 juuri kun Kokonniemen kyläkirja oli valmistumassa. Isoisä Juho Simpura (s. 1869) toimi monissa Jaakkiman kunnan luottamustehtävissä. Sirpalle on jäänyt sama outo tunne kuin monilla muilla evakkojen jälkeläisillä, ettei ole oikein mistään kotoisin. Ehkä juuri tuo tunne sai hänet tietoisista vaikeuksista huolimatta tekemään Kokonniemen kyläkirjan.

Omat tunteet juuristaan

Sirpa Lassilalla on kuitenkin väkevä tunne karjalaisuudesta. Etelä-Pohjanmaan murrekin kääntyi kouluaikoina ja kääntyy yhä edelleen tutussa karjalaisessa ystäväpiirissä melko aidoksi vanhemmilta opituksi Jaakkiman murteeksi. Olo Etelä-Pohjanmaalla erilaisessa kulttuurissa ja kielellisessä ympäristössä on jäänyt hänelle hieman ristiriitaisena muistona mieleen, mutta karjalaisena oppinut siihen sopeutumaan. Vanhempien kotiseutu on hänellä aina mielessä eräänlaisena haaveena. Ensikäynnistään Kokonniemessä Sirpa kertoo:

Ja siinä Laatokan rannalla, kotirannassa seisossani minulle tuli hyvin voimakkaana tunne, että nyt olen vihdoin kotona. Ensi kertaa elämässäni! Se oli todella järjenvastainen, ainutkertainen kokemus. Tunsin, että voisin jäädä tähän ainaaksi, tänne kotiin ja todellisuudeksi muuttuneeseen kotikylään.

Mieleinen aviopuoliso 'umpipohjalainen' insinööri Martti Lassila löytyi Pohjanmaalta ja Sirpa on hänelle kiitollinen siitä, että hän ikään kuin siivellä on tullut nähneeksi paljon maailmaa. Heillä on yksi poika Kari Lassila, puolisonaan Anu Viskari. Sirpa on opetellut isoäidin rooliin hoitaessaan syyskuussa syntynyttä pikkupoikaa.

Kirja tekemisestä

Kokonniemen kirjaa tehdessään Sirpa kiittää näin jälkempäin hyvästä työryhmähengestä, joka ei yleensä kovin helposti toteudu kyläkirjoja tehtäessä. Erytisen kiitoksen saa Jenny Mäki-Hallila, jonka muistitieto kylän elämästä oli korvaamaton. Virallisia toimituskunnan kokouksia ei pidetty, vaan kukin haali tietoa mistä sitä oli saatavilla, arkistoista ja vanhoista valokuvista. Sirpa koosti sitten kootut aineistot kirjaa varten. Ainoastaan valokuvat aiheuttivat jonkin verran keskustelua taittoaiheesta.

Nykypäivää

Sirpa Lassilan perhe on pysyvästi jäänyt asumaan

Vantaan Martinlaaksoon.

Nurmossa oleva nuoruuden kotitalo on pysynyt melko vakiona kesien viettopaikkana. Saunominen ja muu maalaismainen puuhastelu on ollut vuosien varrella tullut viihdykkeeksi ja virkistykseksi. Sirpan henkilökohtainen toive olisi, että kyläkirjoja tehtäisiin koko Jaakkimasta. Tämän haasteen hän heittää Sorolaan, Paikjärvelle, Reuskulaan, Oppolaan, Miinalaan ja Kurenrantaan noin ensi alkuun. Vielä elää ihmisiä jotka ovat siellä oikeasti asuneet ja muistavat vanhan kotiseutunsa.

Aarno Kaartinen

Jaakkiman miehet purjehtimassa Adrianmerellä

Kauko (Jaakonpoika) Julku (juuret Laatokan Kuhkaan saaresta) vaimonsa Katriinan ja Kari (Johanneksenpoika) Silvennoinen (juuret Laatokan Mykrimykseen saaresta) vaimonsa Eilan kanssa sattuman kautta purjehtivat viikon 39 samassa veneessä. Veneen kipparina oli "viikinkijuuri" Alpo Afflekt yhdessä vaimonsa Eilan kanssa.

Saavuimme Finnairin lomalenolla Splitiin iltohämärässä. Lentokentältä oli n. 15 min linja-automatka Trogirin satamaan, missä veneemme oli. Vene oli Sun Odyssey 36 i ja siinä oli uusin tekniikka ja varustus. Ei muuta kuin matkaan.

Ensimmäinen legi oli n. 9 merimailia Trogirin satamasta Soltan saaren suojaiseen lahteen. Siinä yövyimme pojukiinnityksessä. Pimeys tuli puoli kahdeksan aikaan ja yöt olivat aika viileitä. Vettä oli koko viikon ajan kölin alla keskimäärin 50-80 m. Adrianmeren vesi on kirkasta ja siinä on n. 100 erilaista kalalajia. Kun heitti leivän tai pullan muruja mereen, niin kohta oli mitä erivärisimpiä kaloja niitä noukkimassa.

Veneen varustukseen kuului kuminen perävene, joka purjehdittaessa oli etukannella. Sillä viikon aikana oli helppo rantautua, jos oli poijussa tai ankkurissa. Kaikissa kohteissa tutustuimme saarien luontoon ja kasvistoon. Oliivipuut ja rosmariini viihtyivät kivikkoisessa ja köyhässä maaperässä parhaiten. Teiden varsilla oli joku meille tuntematon kasvi, mitä koskettaessa se ampui kovalla voimalla siemensyöksyn kasvoille. Kivikkoisten saarten korkeuserot vaihtelivat 500-800 metriin eli meidän Levi-Ylläs-Pallastuntureiden kokoa. Lähes kaikkien kukkuloiden päällä oli katolinen kirkko.

Toinen legi meillä oli kauniille Hvarin saarelle ja sen hienoon

satamaan. Laivaliikenne oli erittäin vilkasta. Koko ajan Splitistä ajoi vuoroaluksia ja risteilyjahteja kävi myös satamassa. Asukkaita saarella on n. 12.000. Kroatialaiset ovat solakoita, pitkiä ja ystävällisiä ihmisiä. Hintataso oli Suomen luokkaa.

Kolmas legi meillä oli Hvarista Milnaan. Milnassa satamamaksu oli 250 paikallista unaa (n. 42 euroa) sisältäen sähkön, veden ja suihkun. Myös vieressä olleen kirkon kellojen soitto täysille ja puolille tunneille kuului "palveluun".

Viimeinen legi ennen Trogiriin tuloa meillä oli Milnasta Soltan saaren lahteen, missä olimme ankkurissa. Vettä kölin alla oli 6 metriä. Tässä saimme seurata paikallisten kalastajien verkon laskua illalla. Aamulla he sitten huopasivat kalastajavenettään, vetäen perässä molemmin puolin syöttösiimaa. Eräs kalastajanainen sai lyhyellä aikaa neljä suurehkoa ravulta näyttävää saksiniekkää.

Viikko vierähti nopeasti. Aurinkoa sai joka päivä. Kroatian rahayksikkö on Kuna, mikä vastaa entistä Suomen markkaa. Veneen koko miehistö suosittelee Kroatian purjehduslomaa.

Kauko Julku